

NATURA 2000 MOTOREM ZRÓWNOWAŻONEGO
ROZWOJU

<http://natura2000.org.pl>

Produkt turystyczny w obszarach Natura 2000 na przykładzie Bagien Biebrzańskich

Katarzyna Ramotowska

Szkolenie regionalne
Uwarunkowania rozwoju turystyki
w Europejskiej sieci obszarów Natura 2000
Olsztyn, 3 listopada 2009 r.

Dofinansowano ze środków Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

INSTYTUT
NA RZECZ
EKOROZWOJU

Plan prezentacji

1. Biebrza Eco-Travel - czy mamy prawo tu występować?
2. Produkt turystyczny Bagien Biebrzańskich - dlaczego się sprzedaje?
3. Wymogi ochronne - przeszkoda czy ułatwienie w rozwoju ekoturystyki?
(Wpływ przyrody na turystykę.)
4. Turystyka - chroni przyrodę czy ją niszczy?
(Wpływ turystyki na przyrodę.)
5. Wnioski

Działalność Biebrza Eco-Travel

- Od 17 lat (od momentu powołania BPN) z powodzeniem sprzedajemy przyrodę czyniąc ją przystępną dla różnych grup klientów:
 - przyrodników
 - grup szkolnych
 - pobytów firmowych
 - amatorów aktywnego wypoczynku
- Sprzedajemy pełne pakiety turystyczne w postaci turnusów zorganizowanych lub programów dedykowanych / na życzenie
- Ze względu na komfort obcowania z przyrodą duży udział mają grupy kameralne - 2 osobowe

Działalność Biebrza Eco-Travel

- **17 lat doświadczeń w:**
 - organizacji turystyki przyrodniczej
 - pracy nad zrównoważonym rozwojem turystycznym regionu Biebrza
 - pracy nad rozwojem popytu na turystykę przyrodniczą na rynku polskim
- W ciągu ostatnich 17 lat sezon turystyczny rozszerzył się z 1 miesiąca (maj) do 7 miesięcy (20 marzec - 20 październik)
- Jednocześnie ilość kwater agroturystycznych w całym regionie wzrosła z 3 do ponad 200 a ilość przewodników z 0 do blisko 50.

Działalność Biebrza Eco-Travel

- **Ilość turystów regionu*** wykazuje stałą tendencję rosnącą o około 15 % rocznie.
**region = Bagna Biebrzańskie w obszarze Natura 2000*
- **Ilość obsługowanych dotychczas turystów przez BET:** około 210 tysięcy
- **Ilość turystów pozyskanych dla regionu*** dzięki wieloletnim działaniom promocyjnym firmy - około 630 tysięcy
- **Sezonowe zatrudnienie w Biebrza Eco-Travel** znajduje ponad 200 różnym zleceniobiorców z regionu Biebrza

Produkt turystyczny Biebrzy - wprowadzenie

Konkurencyjność produktu

- Produkt turystyczny jest konkurencyjny wówczas, gdy środkiem jego ciężkości jest wiodąca, silna atrakcja, a nocleg z wyżywieniem traktowane są jako nieodłączny dodatek do pakietu usług.

Produkt Turystyczny = Rdzeń Produktu + Usługi Towarzyszące

- Przyroda – towar coraz bardziej deficytowy na rynku – cieszący się coraz większym popytem – staje się rdzeniem bardzo konkurencyjnego produktu turystycznego dzięki istnieniu obszarów chronionych.
- Ekologizacja turystyki jest zjawiskiem naturalnym, trendem powszechnie obserwowanym, odzwierciedlającym postawy klientów... Turystyka przyjazna środowisku jest po prostu „na czasie”.
- Pozostaje jedynie pytanie:
**jak tę przyrodę “opakować”,
żeby dobrze się sprzedawała?**

Produkt turystyczny Biebrzy - wprowadzenie

Konkurencyjność produktu

- Nasz obiekt położony jest 500 metrów od granicy Parku Krajobrazowego. Występuje tu 130 gatunków ptaków, 15 gatunków ssaków i 5 gatunków płazów. Tu znajdziesz nieskażoną cywilizacją przyrodę oraz ciszę i spokój.

Produkt turystyczny Biebrzy – przykłady

Rdzeń produktu:

- **Przyroda: łoś**

Produkt opakowany:

- **"Poranna wyprawa na łośia"**

(wędrowka w ostoi łośia z szansą na podejrzenie zwierząt w ich naturalnym środowisku)

Produkt turystyczny Biebrzy – przykłady

Rdzeń produktu:

- **Przyroda: łoś**

Produkt opakowany:

- **„Safari z Łosiem”**

(zimowa wyprawa na łosia z możliwością podglądania zwierząt z bardzo bliskich odległości.

Uwaga: Zwracamy koszty jeśli wszystkie oglądane zwierzęta będą dalej niż 50 metrów!!!)

„Safari Łosiowe” w prezencie

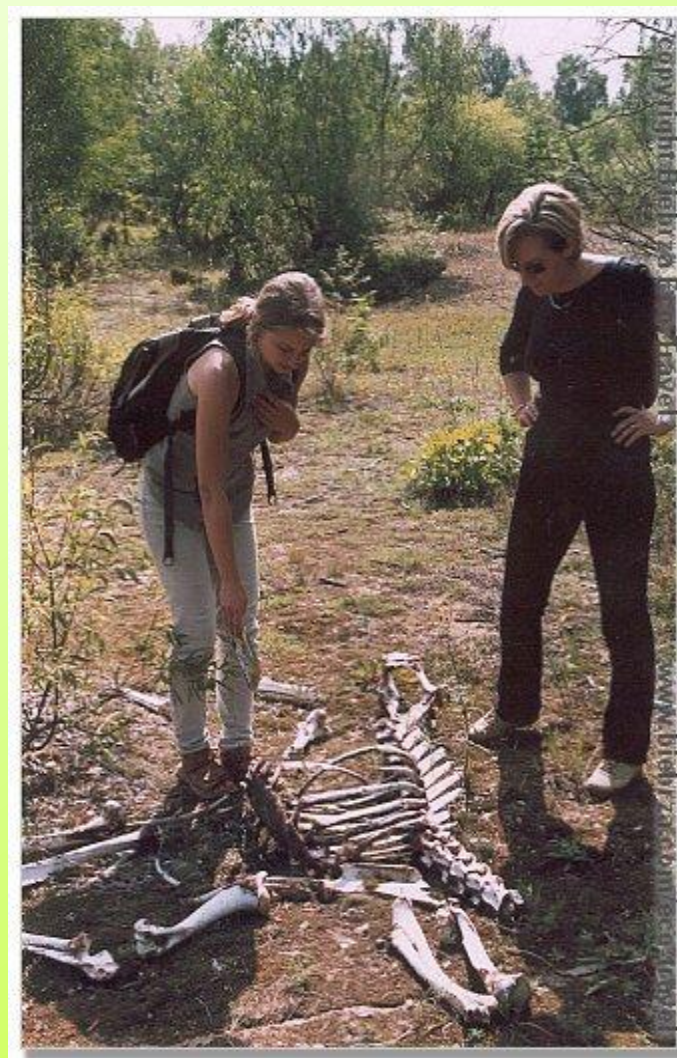
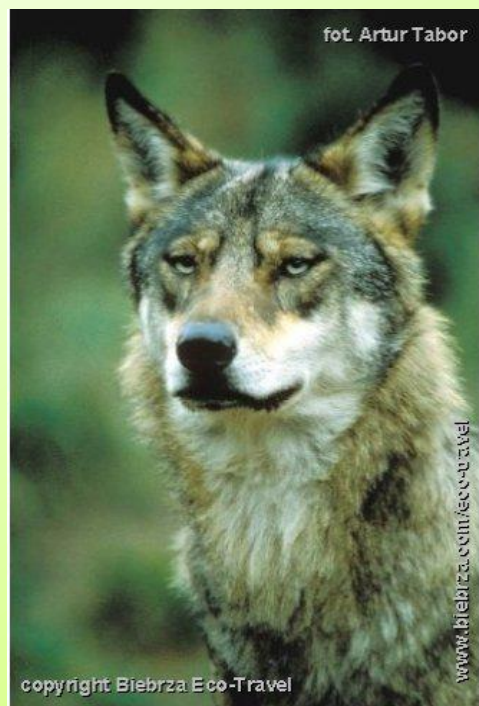
Produkt turystyczny Biebrzy – przykłady

Rdzeń produktu:

- **Przyroda: Czerwone Bagno latem**

Produkt opakowany:

- **„Wyprawa na Legendarne Czerwone Bagno tropem wilków”**

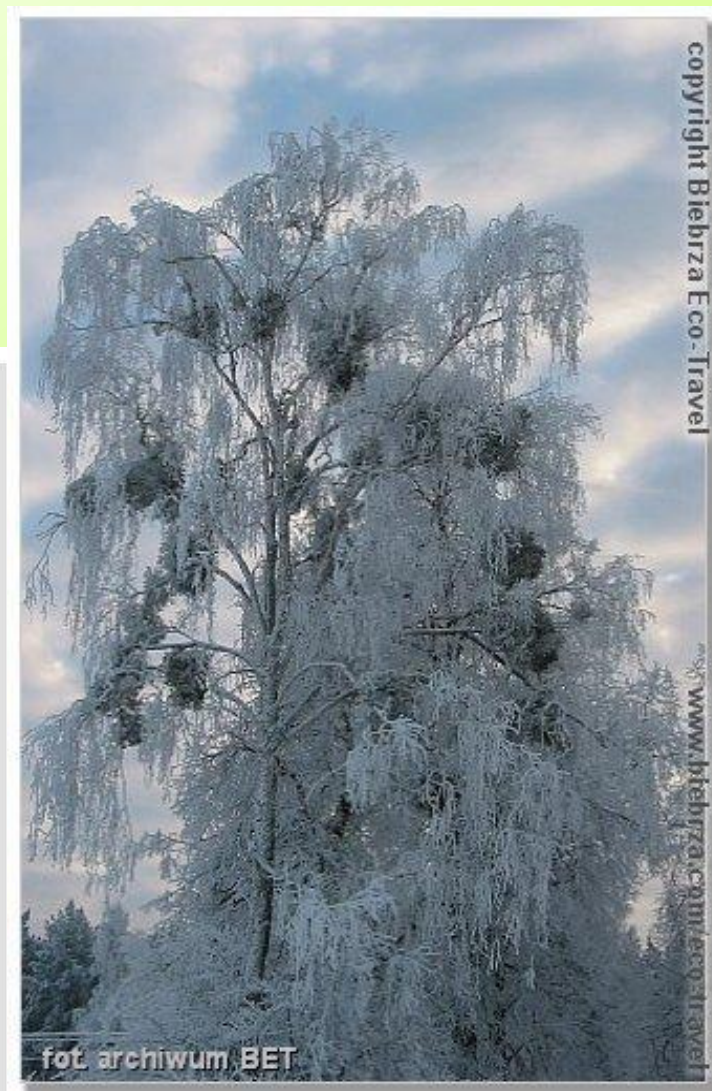
Produkt turystyczny Biebrzy – przykłady

Rdzeń produktu:

- **Przyroda: Czerwone Bagno zimą**

Produkt opakowany:

- **„Tropienie w rewirze wilków”**

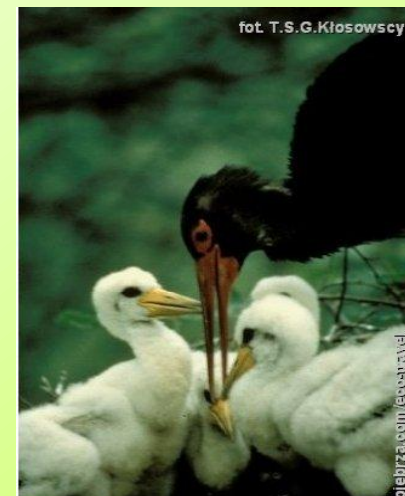
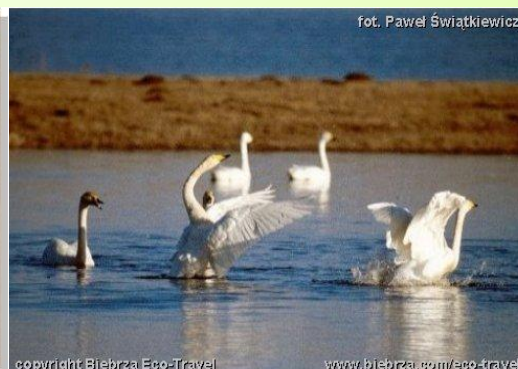
Produkt turystyczny Biebrzy – przykłady

Rdzeń produktu:

- **Przyroda:
ptaki**

Produkt opakowany:

- **„Podglądając ptasie perełki”**
to ABC rozpoznawania ptaków dla zupełnie początkujących,
jak i profesjonalna pomoc w „kolekcjonowaniu” ptasich
rarytasów dla zaawansowanych)

Produkt turystyczny Biebrzy – przykłady

Rdzeń produktu:

- **Przyroda: fotografia**

Produkt opakowany:

- **„Fotosafari czyli bezkrwawe łowy”**

Produkt turystyczny Biebrzy – przykłady

Rdzeń produktu:

- **Przyroda: doły potorfowe**

Produkt opakowany:

- ***„W świecie owadożernej rosiczki”***

*To pełna wrażeń wizyta w miejscu o najgłębszych bagnach,
z drapieżnymi i halucynogennymi roślinami,
pajęczkami-olbrzymami i kąśliwymi węzami :)*

fol. Karol Zub

Biebrza Eco-Travel

copyright Biebrza Eco-Travel

www.biebrza.com/eco-travel

www.biebrza.com

copyright Biebrza Eco-Travel

Produkt turystyczny Biebrzy – przykłady

Rdzeń produktu:

- **Przyroda: bagno**

Produkt opakowany:

- **„Poczuć smak bagien”**
(czyli przeprawa bagiennym szlakiem)

Produkt turystyczny Biebrzy - podsumowanie

Dokonaliśmy prezentacji dość klasycznych, ogólnie znanych atrakcji przyrodniczych regionu ale opakowanych na tyle ciekawie, że stały się dla klienta nową jakością, rozbudziły wyobraźnię i stały się przedmiotem pożądanego.

Ale...
nie samą przyrodą
człowiek żyje :)

Produkt turystyczny – atrakcje / imprezy / usługi towarzyszące

Biebrza Eco-Travel
Katarzyna Ramotowska

To takie imprezy / kilkugodzinne atrakcje, które nie stanowią rdzenia produktu (a przynajmniej nie powinny) ze względu na niską swoją konkurencyjność lub krótki czas trwania. Należą tu m.in.: koncerty, biesiady, inscenizacje, festyny, SPA, tory wspinaczkowe, tor dla quadów...

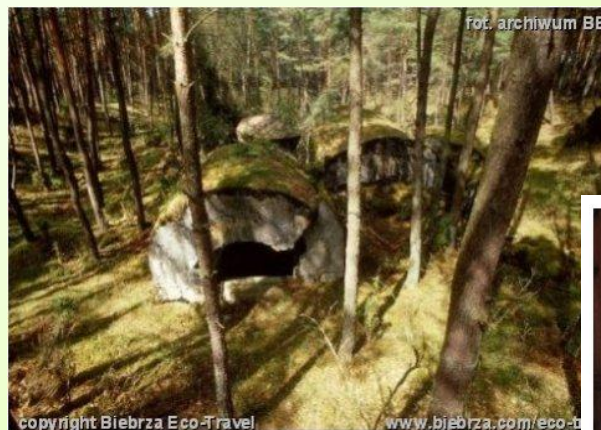
Stanowią one jednak bardzo pożądane uzupełnienie / urozmaicenie oferty.

Produkt turystyczny - atrakcje towarzyszące

Carska Twierdza Osowiec

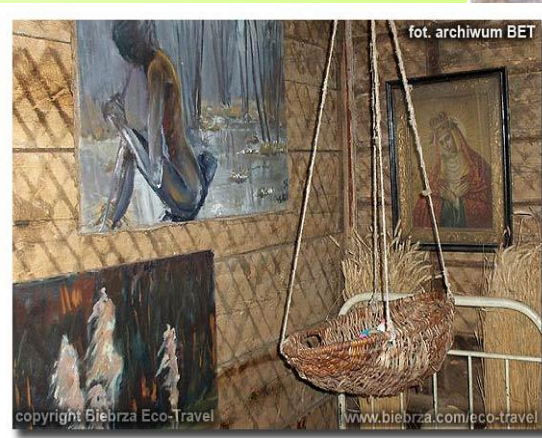
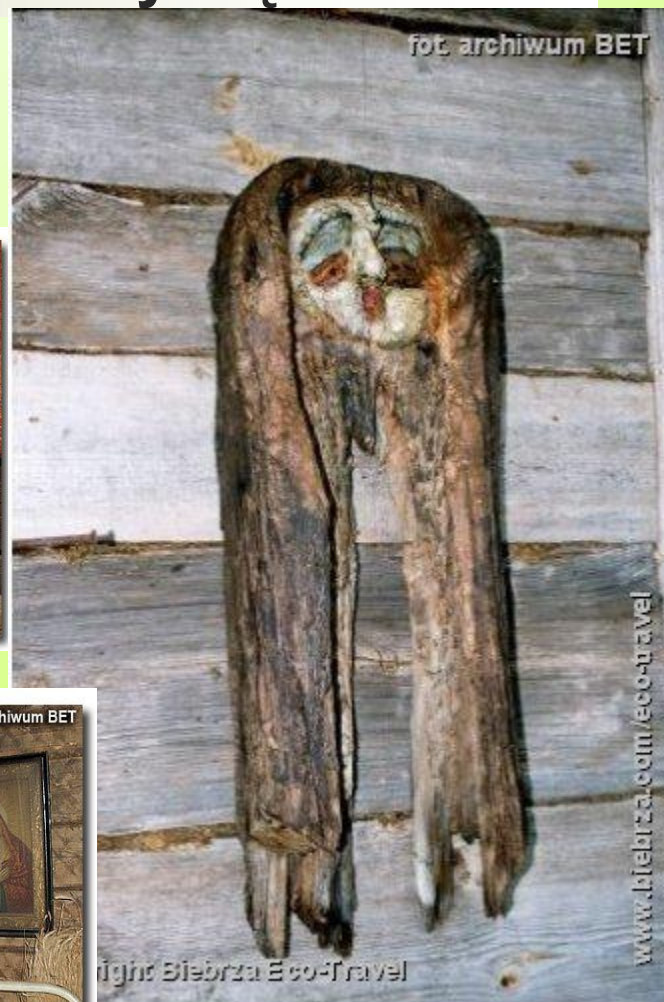

Produkt turystyczny - atrakcje towarzyszące

Żyjący Skansen Króla Biebrzy

Produkt turystyczny - atrakcje towarzyszące

Osada z epoki kamienia

Produkt turystyczny - atrakcje towarzyszące

Na obszarach chronionych takie atrakcje towarzyszące znakomicie kanalizują ruch turystyczny odciążając tereny bardziej wrażliwe przyrodniczo - przyczyniają się zatem do ochrony przyrody a jednocześnie zatrzymują dochód w regionie.

Są one bardzo potrzebne - problem jedynie w tym - aby swym istnieniem, nie zubożały rdzenia produktu czyli walorów przyrodniczych, bo ich sukces rynkowy zależy właśnie od atrakcyjności tegoż rdzenia produktu czyli głównego powodu, dla którego przyjeżdża turysta.

[Wymogi ochronne – przeszkoda czy ułatwienie w rozwoju ekoturystyki?

Biebrza Eco-Travel
Katarzyna Ramotowska

Skoro przyroda jest rdzeniem produktu turystycznego budowanego na obszarach Natura 2000, to od stopnia jej zachowania zależy atrakcyjność produktu turystycznego.

Dlatego ochronie przyrody (pojmowanej jako: ochronie naszych interesów) – powinny być podporządkowane wszystkie działania na terenie Natura 2000.

Przykład:

skoro rdzeniem produktu „Safari łosiowe” jest łoś, produktu „Birdwatching” są rzadkie ptaki; a produktu „Spływ bobrowy” jest bóbr - to jest ewidentnym, że bez tych zasobów - taka gospodarka turystyczna nie miałaby racji bytu.

[Wymogi ochronne – przeszkoda czy ułatwienie w rozwoju ekoturystyki?

Biebrza Eco-Travel
Katarzyna Ramotowska

Paradoksalnie więc aby inwestorowi zapewnić opłacalność jego inwestycji należy zapewnić ciągłość funkcjonowania rdzenia produktu czyli atrakcyjności przyrodniczej. I temu właśnie służą obostrzenia dotyczące rozwoju infrastruktury w obszarach Natura 2000.

O respektowanie przepisów ochronnych winni dbać sami inwestorzy bo jeśli rdzeniem produktu jest dzika przyroda to jej zniszczenie prowadzi nieuchronnie do upadku inwestycji w danym miejscu.

Przykład z Hiszpanii:

W południowej Hiszpanii na skraju rezerwatu Marismas de Guadalquivir, obejmującego ochroną jedno z najcenniejszych bagien w Europie, usytuowano sieć wielkich hoteli. Wygórowane zużycie wody przez obiekty noclegowe przyczyniło się do przesuszenia rezerwatu, stanowiącego największą atrakcję turystyczną regionu. Oprócz niewątpliwych strat, jakie poniosło środowisko przyrodnicze, również obszar turystyczny stracił wiele na atrakcyjności, czego skutki odczuwa dzisiaj lokalna branża turystyczna.

(źródło: Zaręba D.; "Ekoturystyka"; PWN 2008)

Wymogi ochronne – przeszkoda czy ułatwienie w rozwoju ekoturystyki?

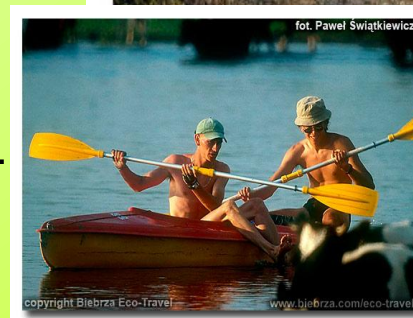
Biebrza Eco-Travel
Katarzyna Ramotowska

Barierą w rozwoju turystycznym regionu nie są więc zaostrzone przepisy o udostępnianiu a wręcz przeciwnie – bagatelizowanie tychże przepisów przez “lokalną administrację” - może doprowadzić do śmierci turystycznej regionu.

Przykład: Rospuda - fakt istnienia Obszaru Natura 2000 uratował źródło dochodów dla mieszkańców Augustowa i okolic. Najważniejsze, że nie trzeba było dokonywać wyboru między Rospudą a obwodnicą – mieszkańcy dostali obie rzeczy.

Jak na razie tylko nieliczne podmioty uświadamiają sobie bezpośrednią zależność między wyczerpywaniem się zasobów naturalnych a ubożeniem atrakcyjności turystycznej danego regionu. Dotyczy to niestety także przedstawicieli branży turystycznej.

Wymogi ochronne – przeszkoda czy ułatwienie w rozwoju ekoturystyki?

Biebrza Eco-Travel
Katarzyna Ramotowska

Przykład: Carska Droga – Via Turistika

Turystyka – chroni przyrodę czy ją niszczy?

Etyka podglądania przyrody - doświadczenia BET

Niezależnie od lokalnych obostrzeń / obowiązujących przepisów o udostępnianiu obszarów chronionych należy pamiętać, że od naszego gospodarowania tym produktem zależy ciągłość atrakcyjności naszej oferty (oferty turystyki przyrodniczej).

Żadna jednak forma turystyki nie pozostaje obojętna dla przyrody.

To nie obszar naturowy jest zagrożeniem (czy barierą rozwoju) dla turystyki – to turystyka jest zagrożeniem dla swojego obszaru naturowego.

Turystyka – chroni przyrodę czy ją niszczy?

Etyka podglądania przyrody - doświadczenia BET

Paradoksalnie, negatywny wpływ na przyrodę mają nawet takie zachowania turystów w terenie jak:

- rozkładanie się z piknikiem w miejscu gdzie śpiewają i latają nad głowami ptaki (ptaki latają aby nas odciągnąć od gniazda, jaja w tym czasie ulegają przegrzaniu lub zamarzają = strata lęgu)
- łapanie płazów rękoma po użyciu kosmetyków lub środków na komary (zatruwamy zwierzęta, zaburzamy proces oddychania skórą)
- wysiadanie z samochodu gdy w pobliżu znajdują się zwierzęta (płoszymy zwierzęta, często rozdzielamy rodziców z potomstwem)
- wychodzenie z ukryć fotograficznych jak zwierzęta są w pobliżu (zwierzęta nie powracają przez długi czas w takie miejsce)
- porządkowanie / oczyszczanie kadru wokół fotografowanego obiektu (pokazujemy drogę drapieżnikom = śmierć fotografowanego obiektu)
- wabienie ptaków / ssaków z użyciem magnetofonu (zaburzamy rytm życia jak i hierarchię w obrębie gatunku)
- używanie samochodów (oprócz hałasu i zanieczyszczeń zwiększamy (często nieświadomie) śmiertelność: np. żaby, jeże, węże, owady)
- wpływanie kajakami na starorzecza (nie tylko niepokojmy ptaki ale także fizycznie niszczymy gniazda ukryte wśród pływającej roślinności)
- chodzenie ścieżkami zwierząt (zakłócamy system komunikacji zapachowej zapisanej w tropach zwierząt)

Turystyka – chroni przyrodę czy ją niszczy?

Etyka podglądania przyrody - doświadczenia BET

Przykłady właściwych zachowań turystów w terenie:

- używanie sprzętu optycznego – lornetek, lunet;
- noszenie stonowanej w kolorach i nieszeleszczącej odzieży wierzchniej;
- korzystanie, w miarę dostępności, z punktów widokowych i kryjówek które ułatwiają dostrzeżenie zwierząt, jednocześnie nie powodując ich niepokojenia;
- przestrzeganie przepisów o udostępnianiu obszarów chronionych;
- rezygnacja z kolekcjonerstwa obiektów przyrodniczych;
- niezakłócanie spokoju ptaków przy gnieździe;
- nierozpowszechnianie informacji o miejscach gniazdowania ptaków, zwłaszcza ich rzadkich lub zagrożonych gatunków;

Turystyka – chroni przyrodę czy ją niszczy?

Podejście BET – filozofia firmy

swój dług wobec przyrody, presję wywieraną na przyrodę Biebrza Eco-Travel rekompensuje w ten sposób, że wszystkie działania firmy podporządkowane są celowi edukacyjnemu;

chodzi o nauczenie klientów patrzenia na przyrodę, czytania przyrody tak aby była to wiedza uniwersalna – do przełożenia na jakiegokolwiek inne miejsce w którym dany turysta znajdzie się w przyszłości;

nie jest natomiast celem samym w sobie pokazanie danego zwierzęcia – to jedynie półśrodek służący do maksymalizacji efektu edukacyjnego – do nauczenia klientów szacunku dla przyrody;

Turystyka – chroni przyrodę czy ją niszczy?

Podejście BET – filozofia firmy

Wniosek: Nie można zrealizować wyprawy przyrodniczej bez jakiegokolwiek presji na przyrodę – ale jest to cena, jaką płacimy za edukację ekologiczną naszego społeczeństwa. A jest to niezbędne, ponieważ wg danych CBOS z roku 2000 „...postawy proekologiczne Polaków nadal znacznie odbiegają od zachowań notowanych w krajach wysoko rozwiniętych...”

[Wnioski

- Przyroda – towar deficytowy na rynku – czyni naszą ofertę konkurencyjną na rynku.
- Natura 2000 daje nam gwarancję ciągłości naszego produktu.
- Wymogi ochronne służą ochronie naszych interesów.
- To nie obszar Natura 2000 jest zagrożeniem (czy barierą rozwoju) dla turystyki – to turystyka jest zagrożeniem dla swojego obszaru naturalnego.
- To nam powinno zależeć na szczególnym respektowaniu wymogów ochronnych jeśli nasz biznes ma funkcjonować.

[Dziękuję za uwagę

